

Nikolai ASEEV (1889 – 1963)

În prezentarea și traducerea lui **Leo BUTNARU**

Numele la naștere – Ștalbaum. Tatăl era agent de asigurări, mama i-a murit de tânără, a crescut în familia bunicului. În 1909 a absolvit școala reală din Krusk, apoi, până în 1912, studiază la Institutul Comercial din Moscova și la Facultățile de Filologie ale Universităților din Moscova și Harkov. Debutul în presă și-l face în 1911. A luptat pe frontul austriac. Trece prin diverse grupări poetice, pe o durată mai lungă stabilindu-se în cercul futurist „Centrifuga”, la editura căruia îi apar primele cărți „Flaut nocturn” (1913), „Zor”,

„Letorei” (1914, împreună cu Gh. Petnikov și Bojidar), „A patra carte de versuri” și „Oksana” (ambele – 1916). În timpul războiului civil din Rusia se află în Orientul Îndepărtat, angajat la bursa muncii, apoi în redacția unui ziar. În 1920 este printre cei invitați de A. Lunacearski la Moscova – S. Treteakov, D. Burliuk. Până în 1922, propagă intens creația futuristilor, scriind, susținând lecții despre protagoniștii ei, pentru ca, spre sfârșitul anilor '20, să ajungă un autor de stânga.

* * *

Eu pricep: umerii temerar se culcă
în valuri, se lasă ca-n cearșafuri
iar fața dumitale cretoasă
arde, risipindu-se stele din ceruri.

Marea vă ține ca pe palme
luându-vă de pe nisipul fierbinte
și se pare, iată, a se îneca
al tâmplei aurii contur cuminte...

Atunci buzele parcă s-ar sfâșia
de piperată și rece-njurătură
și marea ar începe să scadă
dând îndărăt ca fiara retrasă-n ură.

Și prinde a trage cu ochiul pieziș spre cer
cu gândul de-a fi ajutată de un al treilea
dar eu voi arunca plesnita conștiință
cât mai departe, avântat, pe urma sa.

În față le voi scuipa fără de frică
ofrandă tainică și dar stereotip
pentru că subțirea dumitale cămașă
a rămas stingheră pe-ncinsul nisip.

(1915)

ANUNȚ

Eu aș interzice „Vânzarea de ovăz și fân”...
Nu vă pare că asta miroase-a ucidere de
Tată și Fiu?
Iar dacă inima fi-va surdă la neliniștea
străzilor
vuiete, sparge-mi tâmpla, taie-mi urechea,
lobu-i molău.

Literele sar, țopăie ca ploșnițele
întreaga foiță albă împresurând-o, mășcate.
Mintea obișnuită cu atare priveliște
a mai atras, magnetic, din fărâmituri
uscate.

Ciudat de primitoare casă pentru vânt
sau hanul, hotelul acestei primăveri;
firește –
iată ce ar trebui să răsară cu dârnicie
prin piețele țării crescute ca tot ce crește.

(1915)

ALERGĂRI

Viața se desfrunzește din pachete
de ruble; în lumina tomnatică-a cerului
ca un prapur peste alergări, peste curse de
cai
norul înalbastrește răsuflatul vântului...

Parcă de Dumnezeu mi-ar fi fost toate date?
Asta e, gonindu-l în secunde-aiurite,
el a îngunoiat văzduhul din jur
cu felurite cadouri și premii trăsnete!

Dânsul viața-ntreagă mi-o devoră –
drept dar oferindu-mi-o pe cea cu boiul
înalt
care, ca bătaia de clopot la-nceput de cursă,
cu el dimpreună mă gonește la start.

Pe toți, în vagon, cu vagonul îi voi întrece,
mă rup sub acoperiș să mă ascund,
duduitul goanei nebune, chiar
de-mi astup strâns urechile – foarte clar îl
aud.

Îl aud ca prin difuzor,
spinarea arcuindu-mi abrupt, în șa, sus,
când rubla o strâng în pumn
sinucigașii lui Brutus.

(1916)

* * *

Râdeți
De discuția despre moarte
Fie ca viața să nu treacă precum vreau eu
Sub tâmpul lătrat al tunurilor
Și ochii cerului umplându-i cu lături
Va prinde-a ploua din burtă de broaște.
Eu știu cât de zgârcit, o,
V-ați aruncat spre țara aceasta
Unde timpul e ucis ca o becață
Iar zilele-s tot mai strașnice și mai stranii;
Și aceste versuri au devenit un teanc de foi
volante

Pe care nimeni nu va cuteza să le citească
Unde roșie umezeala se lasă pe nori
„Oksana viață și Oksana – moarte!”
Buzele cărei din ele sunt noi și-ale cărei
mâini nu sunt Tu
Cozile cărei sunt mai late decât Neva
Cum roua căzu din cer până la ierburi
Și-ale vântului noi oștiri: –
Gloata nefastelor zile
E într-o cercetare în inter-lumi
Unde stă pe-o parte boneta albastră
Și această rouă blondă
Și această furtună botezată –
Eu fi-voi primul care stelelor le-oi duce.

(1916)

**Literele sar,
țopăie ca
ploșnițele
întreaga foiță
albă împresu-
rând-o,
mășcate.
Mintea
obișnuită cu
atare
priveliște
a mai atras,
magnetic, din
fărâmituri
uscate.**

TRENUL CANIN

1
Frig,
ger,
frig,
ger,
frig,
frig,
frig!
Ziua –
groază,
ziua –
groază,
ziua,
ziua,
piua!
Se-aude daireaua șamanului
sau al vântului neogoit plâns
peste gheață?
Oricum, el cheamă,
ademeneste
în nesfârșita albeață.
Arro e!
Arro e!
Ar r r r o e!
În urechi se-nfuge chițcăit de
vulpe,
ochilor li se-ntunecă de la
albastre scânteii,
îndârjită e a atelajului
cercetare –
zboară, zboară trenul tras de
câini!
Arro e!
Arro e!
Ar r r r o e!
Ar r r r o e!

2
În pantă – săniile-s mai
sprintene...
Doar obișnuitul pocnet de bici.
Al acestor locuri, al tundrei sur
urlător –
lupul în lăcrimoase tânguiri.
Și printre straturi scârțâitoare,
unde pupilele-s constrânse de
soare,
el – unicul condrumet,
el – chinuitoarea nopților
agonie.
Și de-a-ntregul mai e dânsul
bubuitoarea melodie
a neostoitei disperări,
și peste dânsii
ard zilele,
secularele tăceri!
„Pe lume eu sunt unul cel ce
urlă
precum coarda întinsă-a
străvechiului arc!”
„Și eu unul, prinătorul tău și
neprieten,
la fel sufăr de arzătoare tângă
și-o duc în neagră mizerie
printre aceste muțenii ale
adâncurilor!”
Frig,
frig,
ger.
Frig,
frig,
frig!
Ziua –
groază,
ziua –

groază,
ziua,
ziua,
piua!
3
Și aici, printre țipetele orașului,
eu tremur cu-nfrigurarea ta,
lupule,
și se vede turmentata mutră
peste întinsuri de Nipruri și
Volgi.
Înțepenește pământul dinspre
marginii,
acoperindu-se cu sloiuri
polare,
și iarba amuțește crudă
sub respirația-ți căruntă,
ierni amenințând cu sânge rece
își țuguie buzele-n viforniță...
Cum le-am ocoli – să gonim
pe-alături
de milenarele năvoade de
gheață?
Noi am înțepenit
lângă fața iernilor.
Crâncenă e sala
câptușită cu promoroacă –
târâșul focilor.
Înghețat –
mângâi roza,
dezarmat –
mângâi freamăt de petale,
în-fermecat:
„Na, ține, hoț de cârlionți!”
Încătușat, prins în inele
lângă tâmple-i el.
Acest cântecel – umbra
Nordului,

strigoi ce moare-n amurg,
dar care jinduieste primăvara –
să suprime-n firea ei
vârcolacii muți ai iernii.
Și privind aurora boreală,
moarta respirație-a luminii,
eu iarăși sunt fericit
într-un refren găgâit
să duc la capăt ceea ce încă
nu a fost cântat și povestit.

4
De la scânteii albastre ochii
orbesc,
în urechi – șuierul tălpilor de
săni polare,
îndărătnică-i cercetarea
atelajelor –
zboară trenul tras de nordici
dulăi!
Du-mă, primăvară, pe mine,
du-mă
într-acolo unde rebegesc
nihvii*,
unde în iarnă poate intra doar
cel
înveșmântat în blănuri
întoarse pe dos,
unde gheața trosnește
asurzitor,
unde nu ești nici tu, nici eu,
unde întregul trecut a devenit
al cristalului vis înluminat!

(1922)

*Nihvi – populație din
extremul nord orientat al Rusiei.

traduceri

Dumitru Cristănuș

**peste trupul
poemului
crezut o
ninsoare
spulberată
de seara aceea
a gândului
rătăcitor în
grădina
copilăriei
răsărea luna
murmurându-
și razele pe
care și alții ar
vrea
să le recitească
și singură pe
malul apei
gânditoare
a rămas
libertatea
noptii privind
cuvintele
curgând
peste pietrele
de râu...**

1

(... pot să pască iarba interioarelor străvezii
mâinii albi ai lunii prin coridoarele cuvintelor
susură ca un izvor copilăria realului
și degetele-mi sonorizate
topesc amintirile mototolite la picioarele tale
și dacă steaua o închid într-un sertar
noaptea ia forma unei câmpii diafane,
îi spun cerului să vină în locul casei
hai să ne jucăm cu baloanele gravide de memorii
prin lanuri de fluturi
nu vom mai avea nicio stare perfectă
de libertate, izbucnește pasărea
cu securea soarelui în ghidare.

5

și totuși este simplu
de aici începe singurătatea noptii
pentru continentul de amintiri
în care timp privesc noaptea în interior,
am nevoie să mă joc cu singurătatea
deportat în imaginea unui lan de cuvinte,
îmi spăl atât de bine în apa mării murmurate
fructele sălbatice ale copilăriei,
se clatină punctele cardinale
în dimineața aceea roșie
cu care învelesc soarele
spânzurat de grinda unei iluzii.

6

oasele ceasornicului îmbătrânite fără vreme
se năruie peste tic-tacul copilăriei,
doar pleoapa singurătății deschisă în scara de beton a blocului
ne face semn să culegem fluturii de rouă,
un pensionar șugubăț înjurând de mama focului
în timp ce mama închide visătoare fereastra
în fața soarelui.

9

iată fântâna noptii se duce la culcare
pe umerii pădurii în freamăt liniștea se face albă ca varul
nu-mi mai rămâne decât o nostalgie pierdută
de o doamnă ieri într-un tren
îmi iau pantofii în mână să nu trezesc singurătatea
de forma prunilor care mâine vor înflori
în dimineața adormită lângă poem
voi vorbi cuvintelor din acest colț al camerei
nu pot singur să mă apăr de singurătate
și așa fereastra fiind dată la o parte
poemul intră tiptil
așa pe nepusă masă.

14

(... și cum se destramă subțire singurătatea
îndoind colțul paginii și cititorul se alintă
cum aerul rece pe obrazul rumen
privind absent viața dintre
literele celuilalt și cum se va întâmpla
după o îndelungă rostire a tăcerii
dintre cei doi; unul plecând spre celălalt,
unul plecând din celălalt,
învățând pe de rost viața fără cuvinte
și lătratul câinelui se aude acum
tic-tacul unui ceasornic în care stă
chircit câinele și din când în când
o mână ar vrea murmurând timpul pe raza cerului

și tocmai aveam colțul paginii îndoit
câinele nu se mai auzea și din ceasornicul
azvârlit de o mână absentă
peste grilajul libertății
curgeau lacrimi...)

16

și cum spuneam o minunată clipă în care
mi-am legat ziua de trup ca pe un pui de răchită
deodată orbitor mi se pare soarele ființei
peste trupul poemului crezut o ninsoare spulberată
de seara aceea a gândului rătăcitor în grădina copilăriei
răsărea luna murmurându-și razele pe care și alții ar vrea
să le recitească și singură pe malul apei gânditoare
a rămas libertatea noptii privind cuvintele curgând
peste pietrele de râu, și s-au întors imaginile neliniștitoare
din războiul unor amintiri
cumpărându-și duminica dintotdeauna

17

... și cum din singurătate se mai aude lătratul câinelui
asemeni unei șoapte înlăuntrul amintirii,
o albă, trandafirică liniște izvorând din clipocitul ființei
în apa somnului așezată
cartea de care de mult ne-am despărțit,
și era pe vremea când îmi plămădeam verbele de zăpadă
după o lungă călătorie prin ninsoarea gândului,
și mă despărțeam de singurătatea zilei peste teigheaua sinelui
decupându-mi de pe foaia de mătase a lunii lacrimile
sticloase cu care s-ar fi scris vreodată posibilul poem
ce nu-l voi mai deschide niciodată
într-o clipă a alinării
nemaamintindu-mi-o ...

(... și totuși să ne închipuim
că în vizuina acestui ochi
amintirile
încep să se joace)

19

(... despre fericire nimic nou în intimitatea râsului...)

(... și acum visul spulberat de pleoapa singurătății
duminica o aud prăbușindu-se-n mușuroiul furnicii,
la o a treia bătaie a fricii un ceasornic decolorat
de moartea mea
anunța masca de iarbă
a oglinzii pallide de obrazul amintirii,
cuvântul urca în trupul poemului ca un Sisif pe munte
veșnicia se sprijină în lacrima unei fotografii
contemplând orașul pe schelele acestor libertăți
o pasăre își face cuibul în timp ce un tânăr
scrie cu razele lunii pe sâni iubitei
și se mai aude tot mai dens spaimele unei călătorii,
noaptea și-a înroșit pântecul întorcându-se către cer
la sugestia dumneavoastră
mă apropii de oglinda poetului
lovit de o mașină
în fața unui magazin de copilării împăiate
se cunună aceste conversații în secțiunea
văzduhului de cerneală
rămânând partener al imaginii în această lume
cu visul devorator
despre fericire nimic în intimitatea râului
și am impresia că mai întârzie o clipă luna
într-un lan de grâu asasinat
se frământă chipul meu de copil
poem neterminat...)

(... învoit astăzi din singurătate ...)

(... calm,
lăsându-mă în voia memoriei deja civilizate
asist la ceea ce se întâmplă
în lumea presimțit-a ninsorii
acele ceasornicului
suspendat de tristeți personale
intră în derivă,
iubita văruie cu nori secundele,
în sfârșit;
mă reazem cu privirea de geam
și văd cum ninsorile încetează deodată
și se înfiripă singurătatea
care se apropie delirant
de perfecțiunea lăuntrică a zăpezii ...)

Scrisori către Rebreanu cu și fără parfum de epocă

Spectacolul
literaturii

Neobositul Nicolae Gheran, editor de-o viață al lui Liviu Rebreanu, mai începe un proiect editorial de amploare: *Scrisori către Rebreanu*, literele A-B (Editura Academiei Române București, 2014), primul din cele patru proiectate, de data aceasta ajutat de patru colaboratori: Emese Cîmpean, Rodica Lăzărescu, Andrei Moldovan și Lorența Popescu. Din cuvânt-înainte aflăm că „pentru o consultare facilă, epistolele reproduse în integralitatea lor au fost grupate la începutul lucrării, în ordinea alfabetică a expeditorilor și, în cadrul fiecărui expeditor, în ordine cronologică, iar cele de interes secundar într-o Addenda”. Este vorba de un total de 494 de scrisori din perioada interbelică. Trebuie spus de la început că mai mult de 90 la sută din expeditori (în special scriitori și actori) îi cer ceva autorului *Pădurii spânzuraților*, care ocupa anumite funcții importante în epocă: Director general al Educației Naționale, director al Teatrului Național din București, președinte al Societății Scriitorilor Români etc. I se cer slujbe, felurite intervenții, punerea în scenă a unor piese, publicarea unor cărți, cereri de colaborare, măririi de salarii, actrițele reclamă că sunt persecutate de regizorii care nu le distribuie în Julieta și Ofelia, dar mai ales i se cer ajutoare bănești, de zici că prozatorul ar fi fost cel mai bogat filantrop din România. Iată cum însuși Ion Agârbiceanu îi scrie în patru rânduri: „Te rog comunică-mi dacă ai găsit editor; dacă da, mult te-aș ruga să expediezi o anticipație; dacă nu, să vin eu până la București să văd ce-i de făcut. Am mare nevoie de parale”. De Camil Baltazar ce să mai zicem! Bani și bani: „Stau cu lucrurile

grămadă și nu pot să mă mut fiindcă nu am 1000-2000 lei negreșit necesari. Părinte al meu sufletesc, bun și mare și generos, trebuie să mă ajuți. Pentru disperarea fiului Baltazar se mai poate găsi o mie de lei la S.S.R.” Cam acesta e tonul în sute de scrisori și cam acestea sunt cererile. Expeditorii sunt și mari personalități care au rămas în istoria literaturii și culturii românești, dar și mulți care s-au pierdut pe drum. Te-ai aștepta să găsești în epistolele acestea parfumul micului Paris din perioada interbelică sau al tinerei României Mari, parfumul de epocă. Ei bine, nu-l prea poți găsi printre rândurile de cereri de bani și servicii.

Chiar și Episcopul Ioan Bălan al Lugojului intervine la scriitor pentru unul sau altul: „Domnule Rebreanu, Vă rog foarte mult ca să luați Domnia Voastră în mână chestia (hm!; n. DAD) pensiei Domnului Mariu Theodorian-Carada (ce nume caragialean!; n. DAD). Acest om, cu cinstea lui, a sărăcit. În scrisul lui e cea mai bună credință. Dacă permite statutul Dv. participarea lui la pensie, oricât de modestă, Vă rog să o faceți, căci omul are lipsă de aceasta...” Poate să găsești puțin dezinteres material doar la pagina luminoasă 289, unde se află scrisoarea modelului, prototipului lui Ion al Glanetașului. Altfel zis, personajul scria romancierului. El este printre puținii expeditori care nu-i cere nici bani, nici slujbă, nici pensie, nici rolul lui Hamlet pe scena Naționalului, deși - ca-n roman - este obsedat de pământul prea puțin. Ioan Boldijeri din Prislop nu dorește decât să-l mai aibă o dată musafir în sat pe marele prozator și să-l ospăteze cu ce s-o găsi. Reproduc scrisoarea cu ortografia originală:

„Stimate Dle Liviu,
fiind zile de toamnă cu cer senin, îmi aduc aminte de viața care o avem în viața noastră; îndrăznesc ca săți scriu și acum după ce sa strecurat pe rând 23 de ani de viață.

Dle Liviu,
sa strecurat aceștea ani plin de durere și de suferință una care am luat parte la Războiul pentru întregirea Neamului Românesc, a doua greutate care le întâmpin și le port ca un lipsit de toate în zilele acestea care atunci găsesc ușurare când aud cetind Romanul Ion, făcut în vremurile de pe atunci chiar de D-voastră...

Dar, D-voastră ați suit treptele înalte ale culturii și prin vrednicia D-lor Voastre știința care azi nu purtați greutate cum le port eu.

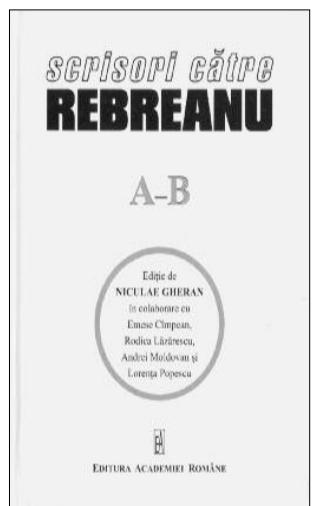
Dle Liviu,
De când mam căsătorit acum sunt 23 de ani, am 5 copii, care unu lam și căsătorit, dar moșie am puțină poate, cum știți.

Dle Liviu
Dar toată dorința mea este ca să te vedem în mijlocul nostru în comuna care ți-ai petrecut copilăria cel puțin aș dori să știu că vă mai gândiți la locul unde erați odată și trăiesc și eu ca tot cel fără nicio speranță de la nime.

Te îmbrățışăm ca pe un scump părinte, șiți trimitem celea mai sincere felicitări din partea mea și Soției și familiei noastre.

Ioan Boldijeri și Soția Rodovica“.

Volumul acesta de 500 de pagini reprezintă o lucrare de referință pentru istoria literară, cu mare interes fiind așteptate și celelalte trei.

Viața în 250 de cuvinte

Scriitorul Alexandru Jurcan este un spirit polifonic. El scrie poezie, cronică de film și teatru, eseu, dar mai ales proză scurtă. În toate genurile, el este lapidar, concentrat, adept vădit al preceptului lui Pitagora *multum in parvo*. Este și cazul, desigur, al volumului de povestiri *Scorpionul și fecioara* (Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2015). Aproximativ 250 de cuvinte îi ajung autorului, un fel de Cehov de Huedin, pentru a spune o poveste de viață tumultuoasă, vioaie, antrenantă și veridică, chiar și atunci când aceasta ia aspecte suprarealiste sau absurde.

De altfel, la pagina 150, prozatorul creionează o adevărată artă poetică, în sfaturile unui maestru către un învățăcel: „Copile, fii atent și bagă-ți în cap sfaturile mele, n-are rost să descrii realitatea dezlănată. Trebuie să evadezi în ficțiune, să cosmetizezi realul, să-i dai un sens, să îl scoți din haosul primordial, plictisitor. Crede-mă, am trecut și eu prin chinurile creației. Vreau să te ajut, să nu devii un grafoman notoriu. Foarte bine că vrei să devii scriitor, nu te lăsa, nu crede că e ușor. Lasă-mă să fiu un guru sever, un povățuitor încrunțat, un profesor perseverent! Nu are rost să scrii două pagini despre spălătul pe dinți. Ce să înțeleg din asta? Poți aluneca în ficțiune și...deodată... pasta de dinți e otrăvită, să zicem. Nu mă plictisi cu culoarea periutei, cu tihna gresiei din baie. Fii curajos, visceral, fă să mă doară adrenalina. Spre ficțiune, înainte marș!”

Relațiile conjugale reprezintă o temă inepuizabilă pentru Jurcan, autenticitatea textelor venind și dinspre folosirea

persoanei întâi a narațiunii. Nici o nuanță nu lipsește din tot ce înseamnă conviețuirea în doi, ba și în trei... Tonul este când grav, când ostentativ ușor, de la plâns până la râs fiind un pas, pe care naratorul îl face mereu cu nonșalanță, rezultând desigur atât de românescul râsu'-plânsu'. Naratorul are umor, ironie, autoironie.

În *Bujori și sânge*, un scriitor de provincie are o idee genială. Pune la cale cu vecina lui Margareta (Maestrul și Margareta, vezi bine!) scrierea unui roman în care ea va fi făcută personaj negativ cu numele real, după aceea, ea îl va da în judecată, romanul se va vinde într-un tiraj amețitor, iar ei vor împărți banii. Târgul fiind făcut, în aceeași zi prozatorul scrie primul capitol pe care i-l dă la citit vecinei-personaj. Tocmai atunci sosește de la muncă din Spania, soțul care în urma lecturii o bate zdravăn pe consoartă, apoi îi bagă pe gât autorului – la propriu – filele scrise, acesta făcându-și siesta cu un pahar de coniac. E lovit în moalele capului de vecinul neinițiat în arta ficțiunii și în grădină „mirosea a bujori, a coniac, a sânge”.

Exemplară pentru proza scurtă a lui Jurcan este povestirea *Mama și grădinarul*. O familie își aduce într-o vizită de câteva zile mama de la țară. Peste puțin timp, cei doi, soț și soție, trebuie să plece în vacanță în Caraibe. Ajunși în insulele exotice, își dau seama că au uitat s-o ducă pe bătrână înapoi în sat. Reveniți în oraș din vilegiatură, o găsesc pe mamă cuplată cu grădinarul Feri, un „ungur politic”. Și-au unit singurătățile, zic ei, și pretind două camere din casă pentru noua căsnicie. Fiind în săptămâna de miere, stăpânul casei ține

locul grădinarului. Apoi, bătrânii însurăței pleacă în lună de miere tot în Caraibe, iar la întoarcere vor mai multe camere din casă. Povestirea îmi aduce aminte de filmul englezesc *Valetul* cu Dirk Bogarde în rolul principal, dar aici în registru umoristico-satiric.

De cele mai multe ori, autorul/naratorul e cinic, chiar sadic, ca-n *Șoarecele dresat*. De observat titlurile de fabule. O modestă pensionară văduvă este oripilată de vederea șoarecilor. Și totuși, descoperă un șoarece în baie care-i tot aduce pe gresie în fiecare zi bancnote. La un moment dat, descoperă că răposatul ei soț ascunsese sub vană moștenirea, o adevărată avere. Dar când strecoară mâna să apuce pachetul cu bani, dă de un șoarece și face infarct.

Rar e nostalgic, profund uman, ca-n *Privirea câinelui*. Personajul vrea să plece într-un alt oraș, la o agapă prietenească, dar se întoarce din drum alarmat de privirea câinelui său de la despărțire.

În povestirea care dă titlul volumului, Jurcan se joacă întrucâtva cu simboluri, cu linia subțire dintre prejudecăți și realități domestice aberante, cu psihologia unor personaje la marginea abisalului. Aici, Cehov din Huedin face un pas spre Dostoievski din același orașel transilvan.

Alexandru Jurcan este un exemplar prozator al zilelor noastre, când lumea citește scurte tablete pe bloguri și mesaje pe facebook, refuzând superior romanele stufoase ale lui Breban, de pildă. Cărțile lui Jurcan se citesc ușor, dar concluziile nu sunt la fel, el se face că scrie facil, dar te trimite în fundal, la profunzimi.

Obişnuit să tratez cu nepăsare tot ce ţine de mentalitate, pe care nu ezit s-o consider un blestem care o face mai înjositoare decât un jug, impunând crezare în nimicuri, cum ar fi binefacerile care pot fi aduse de falca, bine îmbălsămată, a unui sfânt, fărăma de frunte a altuia, droaia de vertebre, degete, măsele şi alte cele, puse dinaintea creştinului ca motiv de slăvire a Domnului.

proză

PUSTIUL AZURIULUI

Aducerile aminte se adună în stoluri, umplând zarea. Aidoma păsărilor călătoare, întorcându-se la cuibul părăsit pe timpul îndelungat al anotimpului iernii. Înnegurează bolta azurie, pe măsură ce se apropie, încât, le-aud foşnirea mătăsoasă a aripilor. Lopătează, grăbite, lăsând în urmă şuvoaiele aerului, nerăbdătoare să ajungă la locul popasului odihnitor. Stol după stol, răsar, trăgându-se, unele pe altele, de parcă ar fi înşirate pe un şnur magic.

Foşnetul aripilor, tot mi se prefiră prin auz, până mă pomenesc asemuindu-l răsfirării unor file de carte veche, uitată deschisă în bătaia vântului...

Revărsarea amintirilor spuzeşte, întruna, albastrul zării. Alaiurile se îmbină, în forme unghiulare şi triunghiulare, atât de ascuţite, încât mi-e teamă să nu mi se înfigă în adâncul sufletului, atrase de mirările răvăşitoare, că nu găsesc nimic firesc năvălirea vedeniilor.

Înfricoşat, îmi abat gândul aiurea, căutând dezlegarea enigmei care mă obsedează şi mă întreb cărui mister i s-o fi datorând misterioasele dispariţii, ca după o regulă nescrisă sau, mai degrabă, necunoscută muritorilor de rând, ale celor cărora au ghinionul să surprindă adevărul, clipă căreia nu-i supravieţuiesc? Şi-atunci, vine o altă întrebare, privitoare la scrisul din Biblie: „adevărul vă face liberi”. Oare, ce ar putea să însemne? N-o fi, cumva, criptată, cheia menită să deschidă poarta spre răvnita zărişte de Dincolo, pe care doar ne-o închipuim, semn că ochii noştri n-o vor vedea niciodată?

Semne de întrebare asemănătoare ridicând, apoi, minunile ce se petrec, la ceas de taină, când dispare şi cel de pe urmă martor al clipei de vrăjire sau dezvrăjire... Înghiţit, ca prin farmec, de pământ ori absorbit de învăţerile văzduhului, iscate, anume, să-l piardă prin norii risipiţi prin ţăriile albastre, încât să nu-i mai dea nici naiba de urmă. Uneori, prin preajma locului, devenit, între timp, rău, de ocolit, se mai abate câte o umbră, părând curioasă de ce s-a întâmplat, pentru ca, în clipa următoare, să se facă nevăzută!

Astfel, se scrie cartea înţelepciunii, peste filele căreia, de-a lungul anilor, adunaţi în secole şi milenii, cohorte de scribi îşi perindă ochii, fără să dea de capătul înţelesului care să-i ducă înspre adevărul care nu se lasă văzut...

în van?

Mereu înfricoşat, spăimos şi nesigur, simt nevoia sprijinului cuiva, de pildă un bun samaritean sau, de ce nu, a aproapelui din Biblie. Spre exasperarea mea, nici unul, nici celălalt, nu dau semne c-aş exista pentru ei.

Nu-mi vine să cred, surprinzându-mă că-mi plec, instinctiv, capul, ferindu-l din calea avalanşelor de aer, pe care vâslaşii neobosiţi le povărnesc înspre mine şi, uluit, fac un pas înapoi, în timp ce fulgere stranii îmi spintecă trupul lăsând în urma lor râuri în dantelării de striatii, făcute anume să revigoreze senzaţia ciudată, pe care am început s-o presimt, încă, de estimp că, hărăzirea mea e să umblu alandala prin lume.

Îmi fac curaj, interogând timpul, măcar, să-mi dau seama când ar fi fost posibil începutul bramburelii. Oare, să se fi întâmplat, pe când, negru de furie şi deznădăjduit, mi-am pierdut cumpătul şi suindu-mă în maşină am pornind motorul, iar în timp ce demaram, imploram, în gând: Doamne, îndură-Te şi arată marea Ta milostivire, dând, în această clipa dezlegare întâmplării prin care să se pună capăt suferinţei mele... De, nu cumva, o fi fost, în fugara clipă de euforie, când, ameţit de trufie, dezvăluisem, dinaintea lui Petru Ostropetru, o faptă, ce s-ar fi convenită tănuită, petrecută între mine şi dascăliţa Hermina, trufindu-mă, mai mult dintr-un capriciu, care mă făcea curios să-i văd chipul umbrat de umilinţă, pe simplul motiv că, după cum bănuiam, era, încă, nededulcit la femei? Sau, poate, n-ar fi trebuit să mă las înfrânt de crunta dezamăgire, provocată de alde Piţulă, (i s-ar fi potrivit mai bine numele de Păsări Lăţi Lungilă), căruia, în alt moment de slăbiciune, îi dădusem mai multă crezare decât lui Dumnezeu, alegându-l de mijlocitor într-una din cele mai cumplite şi dificile situaţii prin care am trecut în viaţă, pentru ca, firoscolul de el să declare, toate câte aflase, drept secrete ale meseriei, ce nu pot fi împărtăşite. Făcându-şi fală doar din isteţimea cu care anchetase şi descususe, ca un adevărat justiţiar, părţile aflate în conflict...

De altfel, mi se mai întâmplase, şi nu o singură dată, să nesocotesc învăţuri străvechi, precum acela care spune că nu trebuie să te certă cu cineva dacă nu eşti sigur că-ţi mai ajunge timpul pentru împăcare...

Obişnuit să tratez cu nepăsare tot ce ţine de mentalitate, pe care nu ezit s-o consider un blestem care o face mai înjositoare decât un jug, impunând crezare în nimicuri, cum ar fi binefacerile care pot fi aduse de falca, bine îmbălsămată, a unui sfânt, fărăma de frunte a altuia, droaia de vertebre, degete, măsele şi alte cele, puse dinaintea creştinului ca motiv de slăvire a Domnului. Mi se părea că se făcea un abuz în numele credinţei ori se miza, cu anumite interese neortodoxe, prea mult pe starea de înapoiere a oamenilor. Acestea fiind şi resorturile care ambiţionau să stăruie numai şi numai asupra răzbunării pe lumea care mă dăduse, ca pe mulţi alţii, la o parte de la masa unde se negocia soarta, pentru a nu intra în lume după ce sunt făcute cărţile...!

Venise vremea scadenţei şi, odată cu ruperea zăgazului, la adăpostul căruia mă grozăveam, mi se întorceau toate împotriva?

Prin carnea trupului fulgerat, ca iasca, de spuza scânteilor ivite în urma ciocnirii dintre amnar şi cremene, fiori de spaimă mă înfioară cu sumbre presimţiri. Temerea că, în curând, are să mi se arate, spre zăriştea Raiului de sub cupola azurie, doar ca să văd unde nu voi ajunge niciodată. Zădărniciindu-mi visul care mă înaripase toată viaţa, c-aş fi pus la încercări şi chinuri mai greu de

îndurat decât cele suferite de Iov tocmai pentru că era alesul, cel sortit să preschimbe veşnicul nenoroc al lumii care sfârşeşte înfundându-se în moarte!...

Adevărul este că, timp îndelung, mi-am hrănit reminiscenţa obsesivă, cu care m-am pricopsit din povestea despre Dumnezeu, cum făptuise, la vremea venirii sorocului, vopsirea penajului păsărilor.

În locul luminii binecuvântătoare, adusă de o faptă aleasă, starea sufletească îmi e cuprinsă de o greutate şi mai apăsătoare.

Ivirea, continuă, a stolurilor de neguri mă nelinişteşte din ce în ce mai mult, făcându-mă să cred că, îngrămădindu-se asupra mea, ca nişte mâini nevăzute, au să mă afunde, ca pe noul născut, nedorit, în cristelniţa îndoielilor...

O fi existând şi așa ceva ???... Eu întreb şi eu aud...

Oricum şi oricât m-aş iluziona, nu ştiu de are să mai fie posibilă vieţuirea mea în matca firească a firii, de vreme ce amintirile mi se întorc împotriva.

Mi-o fi dat să mă aleg cu faima de cârtitor şi clevetitor?

Hărăzirea mi se pare iminentă, ca şi fericirea cu care m-am amăgit până târziu de tot, când mi-am dat seama că, aici unde trăiesc, nu e decât o promisiune, veşnic amânată!

Buimăceala mă face să zăresc, peste coama dealului, trâmbele de praf, stârnite de copitele cailor, rezeziţi în buiestru, de călăreţi apocaliptici, porniţi să dea lumii de ştire apropierea sfârşitului. Pomenirea cavalerilor îmi înlesneşte apropierea gândului de turma tuturor zădărniciilor de pe lume, începând cu sacrificiul magilor, strigători în pustiu, a apostolilor nepricepuţi la înţelegerea pildelor lui Iisus, a profeţiilor neluate în seamă şi, chiar, cu însuşi Fiul Domnului, pogorât pe pământ să alunge, prin minuni şi pilde, umbra de pe vederea îngreuiată a oamenilor pentru a descoperi puterea iubirii celei aducătoare de mântuire.

Dezlegarea la harul divin, cum a venit, așa, s-a şi istovit, fără ca vreuna din urechile ce-l auziseră să fi păstrat din el măcar atâta credinţă, cât un bob de muştar. Zicerile, încărcate de graţie divină, ca albinele de polen, s-au topit în van. Nici o dâră, în urma lor. Felul încrâncenat şi răzbunător din firea oamenilor, rămânând de neclintit, la fel ca şi ispita lui Iuda de a-şi vinde Învăţătorul, după ce îi spusese, înşelătoarea blagosloveală. Bucură-Te...

Obişnuindu-se, mai degrabă cu trădarea, cât e ziulica de mare, oamenii aleargă, ca nişte furnici bezmetice, de o parte şi alta a pragurilor de dealuri iar seara, cum se întunecă, se adună şi cocăie, ciuciţi în jurul vetrelor, gurind grămezile de lemne la gura focurilor, să ardă neconţinut în timp ce urechile le stau ciulite ca să nu mişte ceva fără ca să afle.

De ochii lumii, se ţin, scai, de aceleaşi obiceiuri şi datini, dovedind că rămân precum se ştiu, scornind ritualuri după cum îi duce capul şi, mai ales, cum le cântă căpeteniile vremelnice. Altfel, îşi omoară timpul înjunghiindu-se cu vicleşug, spânzurând ori spânzurându-se, pe unde şi de ce apucă, de obicei, vânzând şi trădând, ca samsarii prin târgul de vite, pe oricine le pică ura, oricât de rudă le-ar fi, fură şi batjocoresc, păcătuind, pângărind şi dispreţuind cu cea mai mare poftă, orice cult şi altar, deopotrivă. Nepregetând a se mai şi mândri că, oricât ar fi de crunte încercările la care îi supun vremurile, nu se dau bătuţi, rămânând, şi pe mai departe, în datina străbună. Pe care o cunosc mai mult din vorbe decât din fapte, altfel, n-ar lua-o, de-a

În numele poemului

(ca o îndepărtare)

Ce poezie frumoasă, de dragoste, și-aș fi scris dacă păsările n-ar fi plecat înspre apus.

Timpul ușor, ca o îndepărtare, ziua și ceasul și ora s-au scurs.

Nimic nu prevestea marginea serii, nimic nu îmi dădea de gândit - nu-i destul că timpul apasă, ca o îndepărtare se surpă grăbit.

Ce poveste ciudată a curs peste noi cu învoirea celui de sus - care ne strânge precum puținul se strânge încet înspre ce-i mult.

Ah, dragostea mea, care iubea adevărul ai schimbat tu ceva din mersul lumii? Iată, fragedă noaptea coboară cu mușchiul răcoros din umărul humii!

Ah, cât de înalt aripa își căuta zborul aproape de nori unde nimeni n-a ajuns, primăvara a curs în pământ ca un fulger, astăzi lumina și pasărea nu-s.

Ah, dragostea mea de credință nu te mai văd în spațiul cărunt... ca o îndepărtare te pierzi în lume nu ești a mea, cum nici eu nu mai sunt.

Ah, ce poezie frumoasă de dragoste și-aș fi scris

dacă păsările n-ar fi plecat înspre apus. Ce poveste adâncă a curs peste noi cu învoirea celui de sus.

În decursul vieții. Asemeni omului surprins că a ajuns la capătul drumului, care nu arată nici pe departe așa cum și-l închipuia, mă las în seama visului, umplând urzeala cu cai verzi pe pereți, care, abia ce-apar, c-au și dispăru, anume, să nici nu mai am habar de scurgerea timpului ...

Chiar așa, de-aș fi fost dăruit, de Dumnezeu, cu o taină, n-aș fi putut s-o

împărtășesc nimănui? În ziua de azi, nimeni, nu mai e interesat de nimic! Numai Dumnezeu știind unde o să ajungă lumea ...

De nu cumva, n-o mai fi nici El, altfel, cum de nu mai dă un semn, nici măcar nu vorbește, ca pe vremuri, de buibuiau tăriile cerului? Baremi, de-ar clipi, acolo, din ochi ... Cât să încredințeze lumea că amarnic se înșeală cei ce Îi cântă prohodul, c-ar fi murit, pe cruce, odată cu Iisus ...

Dar, dintr-o tăcere de mormânt, omul ce poate să înțeleagă ?

valma, cu bune și rele...

N-ar fi exclus ca, acest ipocrit dat în petec al trufiei, să-l fi mâniat pe Dumnezeu, făcându-L să le cântărească trăinicia credinței, pe care și-o pun în crucea cu care, în zori de sârbătoare, nu mai prididesc s-o desfășoare, prin gesturi cât mai largi cu puțință, învăluindu-și trupurile din cap până în picioare, ca și cum s-ar înzăua, gata de a porni lupta contra celui rău...

Cu siguranță că, atâta fățărnicie, nu putea decât să-L înfurie, peste poate, pe Tatăl ceresc, cum se spune în legendă că s-ar fi mai arătat doar atunci când muieria netrebnică și leneșă, a scuturat, în dorul lelii, scutecele copilului, murdărise cerul care se afla, pe-atunci, lăsat, de sta să atingă pământul. În felul acesta Cel de Sus putând să-și mângâie creaturile mult îndrăgite pe creștetul capului și să colinde, împreună cu Sfântul Petru prin lăcașurile lor.

Scos din fire de nesăbuița muierii, dintr-o smucitură, Dumnezeu înălțase cerul, la locul pe care se află acum, sus, în tăria slăvilor, îndepărtând, odată cu el, singurul reazim, aievea, care le dădea oamenilor speranța c-ar fi posibilă mântuirea și odată cu ea întoarcerea în Împărăția cerurilor de unde au fost alungați !

Mai mult ca sigur că, asemenea mâniei divine, răvășise lumea care mă împrejmuia, de simțeam că o lua tot razna, cum face turma la care se dă lupul!

Mi-ascult ultimul gând și, brusc, strâng din umeri. Ca un copil prins asupra faptului neîngăduit. Îndrăzneala pe care mi-am permis-o simt că e atât de mare încât aș da orice să mă pot pierde undeva în negură sau, de-ar fi posibil, să mă înec chiar în tubureala adâncului din mine.

Poate că gestul ar avea o urmare neprevăzută...

Odată ivită în gând ispita, fără să-mi dau seama prin a cui vrajă, mă văd petrecut pe alt tărâm care îmi dă senzația bucuriei după care tânjeam, apăsător de singurătate, de a mă împreuna cu alt suflet, într-un singur corp, așa că, fără să-mi pese dacă, acum, în loc de piele, însuflețesc o scoarță de copac, îmi bucur, în tihnă, ochii și sufletul cu nemaipomenita priveliște a înfrunzirii propriilor ramuri care mi se înfiripă, din trup, în fața privirii.

Înverzirea, miraculoasă, se petrece într-un fel, aparte, cum nici nu mi-aș fi putut închipui încât, pur și simplu, îmi taie respirația.

Boarea, vălurită de puzderia frunzelor fragede, desfoindu-se întruna, adie o pulbere pufoasă, abătută, ca dintr-o ninsoare fără istov, atâta doar că, în loc să se aștearnă la pământ, se ridică, înălțându-se înspre cer.

Văd roiuri de frunze, ridicându-se din grohotișuri, părăsindu-și lăcașul putrezirii, unde zăcuseră, pătate în ruginiul pierderii, pentru a se prinde, ca vindecate de toate ulcerările, pe vechile locuri, prefăcându-se în adevărate podoabe ale încrengăturii ramurilor. Și, ca mirarea mea să fie deplină, își învie clorofilele cu mult mai revigorat decât se întâmplase la înmugurirea dintâi. Probabil că, felul lor de a triumfa, are un tâlc, dar, deocamdată, nu pot face altceva decât să mă minunez că zădărniceseră arsura brumei care le doborâse, pentru o vreme, la pământ. Nu care cumva, vor să-mi fie de pildă ?

Foșnirea mătăsoasă a aducerilor aminte se împreună cu avalanșa frunzișului, iar cerul, își deschide ochiul imens, țintind asupra mea, fără ca măcar să clipească ... Mă ia cu frig, de parcă m-aș afla în preajma unui mort...

Negura aducerilor aminte continuă să mi se cearnă prin minte, întetându-mi starea de neliniște că mi-a mai rămas doar o fărâmă din timpul cu care am fost îngăduit. De-acum, e prea puțin pentru a fi ascultat, spunându-mi povestea vieții, cu însușirea

învățului că nu există dram de legătură între ceea ce auzeam și ceea ce mi se perinda prin fața ochilor, imaginarul plin de fantasmă, ca un loc de refugiu sau o cameră secretă, mă amăgea, ținându-mă cu sufletul la gură.

Înnodând iluzie cu iluzie, visam să încropesc sfoara aurită, cu ajutorul căreia, odată și odată, să-mi încerc norocul, cățărându-mă la cer, înainte de a fi chemat, atât eram de curios să văd cu ochii mei tot ce se pune la cale în slăvile lui, încât omenirea e ținută, în frica Domnului, de atâta amar de timp.

Uneori, visul mi se împlinea, dar nu mai mult decât a mă lăsa dus cu ochii în gol...

***

Era îndeajuns să spun, doar, atâta, „A fost odată ca niciodată...” și lumea, cu tot ce ținea de ea, dispărea ca pulberea, risipită în valuri, de vânt...

Odată, ce rosteam formula, făceam și legământul că am să cred tot ce-am să văd și aud ! Încredințându-L, astfel, pe Dumnezeu că merit o mică răsfățare, nu chiar la fel cu aceea de care a avut parte Fiul cel risipitor...

Precum un prunc, proaspăt înfășat în aburirea vrăjii, cu sufletul împăcat, senin și ușurat, mă pomeneam dus, într-o plutire dulce-amețitoare. Atât și nimic mai mult. Trăiam doar prin fiorii nerăbdării de a ajunge cât mai repede cu puțință, deși nici prin gând nu-mi trecea unde anume și mai ales dacă avea să mă întâmpine cineva. Cu întregul corp împlătoșat de buclele aerului, în nestăvilită vârtejire, mă tot înălțam, uitând cu totul de mine.

Îmbătat de plăcerea plutirii, visam că, în sfârșit, descopăr zăriștea binecuvântării, sub a cărei lumină simțeam că mă adun ca sămburele în miezul unei noi ființe, ca s-o pot lua de la capăt...

Pulsațiile amețitoare, iscate din amestecul balsamurilor de arome, se amplifică în volute continui, întetind zborul care mă purta departe, tot mai departe...

***

Ori de câte ori mă caut, prin aduceri aminte, închipuirea mă arată călărind înspumarea undei alburii, spre niciunde, stârnind vârtej de jerbe care mă absorb, înstrăinându-mă, până mă afundă în depărtările mai adâncitoare decât peșterile pustiului. Vălmășagul senzațiilor nu-mi pot da de veste că mă înșel sau că tot ce mi se întâmplă, e aievea.

Zvârcoliri neliniștitoare se pun în mișcare, umflându-mi pielea, de parcă, dintr-o clipă în alta ar urma să-mi crească aripi...

***

Întâmplător sau nu, îndată, ce vârtejul de care mă lăsam înșfăcat, după ce, mai întâi, îngânam, a invocare sau descântec, „A fost odată, ca niciodată”, învia torentul închipuirilor, răsfirându-mi-le pe dinaintea ochilor, spre alegere, ca pe niște file rupte din cartea ce conținea propria mea poveste...

Mereu, așa, ori de câte ori mă lăsam ademenit de vraja aducerilor aminte...

***

Ca și cum aș veni de peste tot și de niciunde, băntui ca o stafie dintr-un loc în altul, simțind tot mai mult apăsarea chinului că n-am să ies cu bine la capăt iar amintirile mele vor sfârși între copertile unui apocrif, sortit să rămână tănuț în vecii vecilor.

Acesta ar putea să fie și motivul care mă înspăimântă la apropierea aducerilor aminte, de care mă feresc, prefirând plâsmuiri de care mi-ar fi plăcut să am parte,

Văd roiuri de frunze, ridicându-se din grohotișuri, părăsindu-și lăcașul putrezirii, unde zăcuseră, pătate în ruginiul pierderii, pentru a se prinde, ca vindecate de toate ulcerările, pe vechile locuri, prefăcându-se în adevărate podoabe ale încrengăturii ramurilor.

I.N.

Nicolae Turtureanu

Alt jurnal de vacanță (III)

Romanul e bine scris, modern, are o tramă care te face să-l citești pe nerăsuflăte și e păcat că nu s-a bucurat de comentarii care să-l facă vizibil, să-l scoată din șirul cărților uitate, ignore... M-a rugat să scriu despre carte, eu am rugat-o pe ea – ca fiind implicată – și, surprinzător, a acceptat. A trecut de-atunci un an, apoi al doilea – și tot n-a scris. Acum, mă ia din scurt: De ce n-ați scris dumneavoastră?! Îmi promit că o voi face, deși nu cred...

Vineri, 21. În ziua venirii mele aici, doamna Lu fusese în pelerinaj, la mormîntul unui duhovnic, care a făcut și continuă să facă minuni... și după moarte. Și-mi reiterează povestea (pe care mi-a spus-o și anul trecut) cu *fotografia sfîntului*. Care fotografie s-a înmulțit miraculos, în momentul cînd niște credincioși și-au exprimat dorința de-a o avea și ei în casă... *Ai fost de față – întreb – cînd s-a petrecut minunea?* Îmi dau seama că, punînd această întrebare *îndoielnică*, risc să scad complet, poate definitiv, în ochii ei (căprui, mereu surîzător, învăltoiri, plini de iubire creștină). Dar Lu are, ca de obicei, răspunsul pregătit: *Nu. Mi-au povestit oamenii. Și eu cred în oameni. Oamenii nu mint.* Eu mă îndoiesc, și chiar imaginez un scenariu: fotografiile fiind înrămate, era simplu ca, sub prima, să fie puse altele care, la o simplă distragere a atenției doritorului, să apară în fața lui, *miraculos*. Am citit și-am văzut trucuri și mai și, folosite de escroci notorii, pe care Biserica îi anatemizează. Dar mă abțin să-i spun gîndul vinovat, ar fi prea de tot. *Doar Iisus – zic – a înmulțit pîinea... și peștii... și vinul... E o blasfemie să le dăm astfel de puteri și oamenilor.* Lu are o clipă de cumpănă. Apoi contraatacă: *Dar ce ziceți de asta? Am aprins, la mormîntul lui, o lumînare. Vroiam s-o aprind pe-a doua, însă ceva mi-a distras atenția și m-am uitat într-o parte. Cînd m-am întors, cealaltă lumînare ardea. Cine a aprins-o?*

Îmi vine să zic: *poate o pală de vînt.* Dar dacă în ziua aceea nu bătea vîntul?!? Așa că, îmi înghit cuvintele. Oricum, rostul meu nu e acela de a-i zdruncina, doamnei Lu, credința în *miracole și minuni*, ci mai degrabă de a-mi însuși de la ea această *încredere* extraordinară, acest *modus vivendi*, mereu pozitiv, disponibil, conciliant, dăruit întru Hristos și, prin consecință, întru oameni.

Oh, Doamne, sper să nu fiu pedepsit ca blasfemiatorul ei nepot. *Accidentatul.* Și Lu îmi expune *desfășurarea acțiunii*. Pe care o simplific aici, întrucît ea povestește arborescent, un episod poate să dureze 5-10-20-30 de minute, timp în care rămîne cu bățul de chibrit în mînă (trebuia să aprindă aragazul); sau cu cuțitul în aer, ca o miniaturală sabie a lui Damocles: tocmai începuse să curețe un cartof, dar pînă să-l termine, poate să treacă și-o jumătate de zi... Lu se scufundă în poveste ca într-o apă primordială, lumea imediată se scufundă și ea, imaginarul, fantasticul devin *real*, pe cînd realul își pierde consistența, importanța, urgența. - *...trebuia să merg în pelerinaj, la mormîntul duhovnicului, al sfîntului... Cu o zi înainte, l-am rugat pe A. să meargă și el. A folosit niște cuvinte așa de urîte..., doamne, ce cuvinte urîte a folosit!* - *Ce cuvinte?*, întreb eu, inocent. Și Lu, după o ezitare: - *Mă... în el de pelerinaj!* Nu îndrăznește să pronunțe cuvîntul, mă lasă pe mine să-l aproximez. Nici eu nu îndrăznesc a-l zice, doar îl bănuiesc, cuvîntul. Oribil, într-adevăr. - *...totuși, s-a hotărît peste noapte, și-a mers cu mine. Nu știu dacă s-a închinat, că, acolo, l-am pierdut din ochi. Dar, peste exact o săptămînă, a avut loc accidentul. L-a pedepsit Măicuța Domnului. Și bine i-a făcut! Trebuia să-l pedepsească! Aproape că m-am bucurat...*

Nu-mi vine a crede că spune așa ceva, ea, misionara, pacifista, binefăcătoarea! Și izbucnesc: - *Cum?! Să te bucuri de răul nepotului tău?!? Care va sta luni de zile la pat, în corsaj de ghips? Pe care chiar tu îl îngrijești? Pe care-l aștepti să facă pipi-caca, să-l ștergi la fund, să-i duci murdăriile?!?*

Indignarea mea e punctată sec: - *M-am obișnuit cu asta. Nu uitați că-s soră medicală...*

Ca să nu mă cert cu ea, îi spun, brusc, *noapte bună!* și mă retrag în camera mea.

A doua zi vine în vizită *Basarabeanca*. Mă

bucur s-o revăd, după atîția ani. Precît îmi dau seama, și ea de mine. *Basarabeanca* e proba vie, indubitabilă, a puterii, a forței de înfrîurire creștină a doamnei Lu. (Celălalt berbec, rătăcit, și adus la turmă, e fostul soț, un ateu convins care, culmea!, s-a dedicat trup și suflet celor sfinte, abia după ce cei doi s-au despărțit.) S-ar părea că *ucenica* deja o depășește pe *maestră*. Are cu ea o carte, *Viața Sfîntului Vitalie*, parcă. Încep, amîndouă, pe terasă, o dezbatere *profesionistă*, la care asist, fără replică, o vreme. Realizez că discuția mă depășește și, spre a mă retrage *convîngător*, folosesc pretextul oboșelii specifice vîrstei. Ceea ce, de fapt, e chiar adevărat. Le las vreo două ore să *disece*, doar ele, subiectul și predicatul care, îmi dau seama, le fascinează. Cred că l-ar dezbate nu două, nu nouă, ci nouăzeci și nouă de ore. Cînd îmi fac, din nou, apariția, tocmai discută despre *pedeapsa divină*. Presupun că au vorbit și despre *cazul Accidentatul*, așa că intru direct în subiect: - *Domnul nu pedepsește. Nici nu miluiește / însănătoșește / fericește pe cineva anume. Domnul n-are o listă de priorități. Fiecare trebuie să-și ducă crucea, să-și urmeze soarta. Cum i-a fost scris...* La care Lu sare ca arșă, gata să mă contrazică, dar *Basarabeanca* o temperează: *Lasă-l să spună! E interesant...*

- *Dar episodul cu magicianul din București?*, întreb, ca și cum nu l-aș ști, episodul, din anii anteriori. Și mă întreb dacă ea chiar a uitat că mi l-a mai spus, sau pur și simplu îi face plăcere să-l repovestească? Oricum, de fiecare dată adaugă elemente noi, pe care le ignorase sau le omisesese intenționat. Și mai observ că, dincolo de obsesivul ei apel la cele sfinte, cînd evocă anii, zilele, clipele *îndrăgostirii*, peste chipul ei pogoară o lumină ca o *taină mare*, gata a o împărtăși celui din preajmă. Nu-mi dă amănunte picante, mă lasă să completez eu însumi, în gînd, golurile poveștii... Și aproape pe nesimțite, povestind, trece din planul real, într-o altă dimensiune, unde lucrurile scapă de sub control. *Făcea lucruri urîte, bărbatul acela. Avea puterea de-a controla oameni, și vieți. Mă chema la București, și mă duceau, nu știu cum, parcă împotriva propriei mele voințe. Era limpede, chiar și pentru mine, o puștoaică de 16 ani: se îndrăgostise de mine. Am o valiză de scrisori de la el.* (Mă-ntreb, în gînd: cum aș putea vedea scrisorile acelea? Să i le cer? Oare mi le-ar da? Nu cred, întrucît ea însăși vrea să le valorifice în scrierile ei. Ceea ce e puțin probabil că se va întîmpla.) *Am cunoscut-o și pe soția lui, cînd mergeam la București, stăteam la ei. Doamna îi tolera fanteziile, și asta întrucît suferise atîtea în prizoneratul din Siberia! Desigur, și-a dat seama că e îndrăgostit de mine, dar n-a făcut scandal, dimpotrivă, m-a povățuit să am grijă... Ca pe o soră mai mică, a ei. Apoi, cînd am văzut ce minuni malefice făcea el, pentru că era omul Diavolului, al Răului, am hotărît s-o rup definitiv, să nu mă mai las ademenită, manipulată...* Nu mă pot abține: *Dar ce rău făcea?* Ca de obicei, cînd pun la îndoială autenticitatea minunilor, fie ele bune sau rele, pozitive sau negative, Lu eludează răspunsul, dezamăgită de necredința mea: *Ei, domnu Nicolae... Mai bine să nu știți...*

Sîmbătă, 22. Revine, ca un laitmotiv, idila cu poetul S., pe care o știu pe de rost. În urmă cu doi ani, mi-a dat romanul acestuia, plin de sublinieri și comentarii de-ale ei. E și ea personaj, acolo, chiar eu i-am identificat anumite idei, pe care autorul le preia. Din cînd în cînd, Lu îl corectează sau îi reproșează că ea n-a spus așa, că o anume întîmplare s-a petrecut cu totul altfel... Romanul e bine scris, modern, are o tramă care te face să-l citești pe nerăsuflăte și e păcat că nu s-a bucurat de comentarii care să-l facă vizibil, să-l scoată din șirul cărților uitate, ignore... M-a rugat să scriu despre carte, eu am rugat-o pe ea – ca

fiind implicată – și, surprinzător, a acceptat. A trecut de-atunci un an, apoi al doilea – și tot n-a scris. Acum, mă ia din scurt: *De ce n-ați scris dumneavoastră?!* Îmi promit că o voi face, deși nu cred...

În mod... firesc, reapare, pe canavaua vorbirilor noastre, și episodul cu autorul local, doctorul D. Cu cîțiva ani în urmă, ea însăși mi l-a prezentat în culori *ardente*. Poate c-a fost îndrăgostită de el, sau el de ea? Pe urmă, s-a întîmplat ceva, o *mizerie*, o *porcărie*. Din aproape-n aproape, aflu ce anume. Într-un tîrg ca acesta, birfa e la înălțime, mai ales dacă ieși din serie, dacă te afirmi cumva.

Într-o zi, doctorul D. îmi zice: *se spun niște lucruri despre tine... Și mă privea ca pe o inculpată, ca pe o infractoare. Dar nici el n-a continuat, nici eu n-am insistat să aflu ce se zice. Credeam că sînt obișnuitele birfe. Treptat, am observat că, oameni pe care îi cunosc, chiar prieteni, mă ocolesc, nu-mi răspund la salut, se fac că nu mă văd. Chiar Basarabeanca, prietena mea cea mai bună.* (Pe basarabeanca, stabilită aici încă de la începutul anilor 90, o știu, ne găzduise o noapte, pe mine și pe regretatul Vasile Constantinescu, după lansarea cărții de poezie a doamnei Lu.) *Tot ea și-a călcat pe suflet și mi-a spus: eram pedofilă! Cineva a avut grijă să răspîndească prin tîrg acest zvon. N-a fost greu să-mi dau seama cine: șefa, pe care o făcusem praf într-o ședință, în fața unor doctori, a unor șefi mai mari, de la Protecția Copilului. Cum putea să mă compromită, decît răspîndind această mizerie?... Apoi, după ce birfa a prins, i-a fost simplu să mă pună pe lista disponibilizaților. Noroc c-au intervenit doi ziarști de la Suceava, și m-a reangajat. Probabil c-o aveau cu ceva la mînă...*

Asta era, așadar...

Devoțiunea doamnei Lu e mai presus de orice. De alaltăieri, se împarte între mine și *Accidentat* (adus acasă, de la spital). Plus celelalte nenumărate și presante treburi gospodărești. Cît stăm la masă, vine R., fratele-su și, pe un ton în care se simte reproșul, îi amintește că n-a strîns/nu strînge perele, căzute pe jos – și care au început să putrezească. *Ți-ar trebui, îi zic, cînd rămînem doar noi, zeci de brațe și de picioare, ca să le faci pe toate...* Ieri, aproape că am postit, ceea ce *fiind vineri, chiar e bine*, mă consolează doamna Lu. M-a sunat, pe la ora două după-amiază, m-a tatonat dacă am mîncat ceva și m-a somat s-o aștept, să nu mîncîc fără ea, că vine într-o clipă. Avea tonul unei ființe suprem mulțumită. Am întrebat-o (de conveniență): - *Ce face Convalescentul?* - *E bine, e foarte bine... A făcut caca... Era constipat...*

Cînd își face apariția, e, deja, chindia... Deși avusesem inspirația (încă de la 12) de a mîncea un borș, simt cum mă ronțăie șoricelul prin burcă... *Imediat fac pîrjoale!* mă asigură (cu adevărat) binefăcătoarea mea. *Doar să iau niște verdețuri din grădina...* O urmăresc, din balcon, preț de o țigară, apoi, peste altă jumătate de oră, preț de altă țigară (nu pot sta mai mult, din cauza frigului pătrunzător. Și fumez ca să-mi astîmpăr foamea.). Culege ceva, plivește, cred că și vorbește cu legumele, cu zarzavaturile, cu fructele, cu păsările... E în elementul ei. Pe la șase, se apucă, într-adevăr, de promisiunile pîrjoale. *Pe la șapte* - îmi zic - *o să fie gata...* La opt, măcinat pe dinlăuntru, o vizitez în bucătărie, și-mi dau seama că preparativele sînt abia la început. Aș fi putut sta cu ea, să ne ținem de urît, dar m-am abținut, întrucît ne-am fi lansat în cine știe ce dispute, iar procesul de producție ar fi stagnat. Dar a stagnat și așa. *Imediat sînt gata*, vrea a mă liniști, din nou, *scumpa* mea prietenă. Însă tocmai atunci o sună *Convalescentul*. E o urgență... *Revin imediat...*, îmi spune, și zboară spre el... *Revin și eu, în camera mea,*

(continuare în p. 31)